

De indrukken, in Noord Italië opgedaan, in de natuur zoowel als in de steden, hebben zijn scheppingsvermogen opnieuw aangezet. Frisch en kleurig heeft hij golvende bergranden tegenover de spiegelingen van het meer, de verstorven straten zonder een sterveling, de binnenhoven van hoeven met de kluchtige beesten, maar ook groepen menschen, stellig misvormd, wanstallig als u wilt, immers soms tot gedrochtelijke dwergen met ongeëvenredigde ledematen vergroeid, op papier gebracht.

Wie deze prenten bekijkt en bladert in het dikke boek, waarin de schilder-beeldhouwer naar tijdsorde de reproducties van zijn voornaamste sculptures samenbracht, vraagt zich verwonderd af, hoe werk van een en dezelfde begaafdheid zoo ongelijke indrukken kan wekken. De toevalligheden van de beperktheid der persoonlijkheid — dat is: van de persoonlijke waardeschatting, worden hem zelden zoo scherp bewust als voor dit oeuvre. Deze erkenning stemt tot voorbehoud bij het uitspreken van een oordeel. Is de ongelijkheid inhaerent aan het werk, ligt ze aan den beoordeelaar? Kan niet spoedig de dag aanbreken, dat hij, nog dieper met Zadkine's kunst vertrouwd geworden, zich niet meer door belemmerende uiterlijkheden, die per slot van rekening alleen een neerslag van vooroordeelen misschien tot reactie dwingen, van een vol begrijpen en waardeeren weerhouden laat.

Wie het laatste ten opzichte van Zadkine doet, aanvaardt niet blindelings noch gedachteloos. De aard dezer kunst zelf sluit vervoering uit. Er is in kunstbeoordeeling niets dwazers dan vergelijken. Men kan Zadkine prijzen en Rodin bewonderen. Wie het eerste zonder het laatste doet bewondert Zadkine niet ten volle. Bij Rodin komt ondanks alles, wat op zijn kunst aan te merken is, een vervoering over u, die in het geval van Zadkine den vorm van een aldoor dieper dringen in des makers geest aanneemt. Men assimileert zich meer en meer met zijn gestalten; die van Rodin blijven als halfgoden op een plan, waarop geen bewondering den mensch tilt. De waardeering voor Zadkine's scheppingen komt voort uit een bezinning, welke de indrukken schift en het nauwe verband beseft tusschen die trekken, welke de beeldhouwer welbewust in de vormgeving opofferde, en de schoonheid der uitdrukingskracht, welke het gespannene dier beperking inhoudt.

Langs dezen weg komen we opnieuw tot de gevolgtrekking, dat het betrekkelijk onvoltooide, het toevallige, dat tot een hoogere noodzakelijkheid geworden is, het karakter van bewerkte grondstof, dat aan zijn werk eigen blijft, het leven en leven-wekkende eraan is. Dit zet zich sterker dan bij andere kunstwerken in het bewustzijn van den beschouwer voor en betreft hem rechtstreeks in het scheppingsproces.
